

Dr. Péterffy Pál egyetemi előadótanár élete és munkássága

Péterffy Anna-Erzsébet¹, ifj. Szentkirályi István², Péterffy Árpád²

¹Fogorvosi magánrendelő, Marosvásárhely, ²Debreceni Orvos- és Egészségtudományi Centrum

Conf. Dr. Péterffy Pál, viața și opera

S-a născut la 10 mai 1904, la Vingard, jud. Alba. Părinții lui au fost Péterffy Kálmán (1861-1923) și Benkő Vilma (1871-1943). Studiile liceale își începe la Aiud la Colegiul Bethlen, iar baccalaureatul și-l ia în 1922 la Alba Iulia, în gimnaziul Majláth. Studiile superioare le începe la Facultatea de Medicină a Universității "Pázmány Péter" din Budapesta, în 1924 transferându-se la Cluj la Universitatea Ferdinand I, unde, în 1930 își ia licența în medicină. Lucrarea parcurge etapele vieții și opera științifică a conferențiarului Dr. Péterffy Pál, rolul avut în cadrul Universității și al Societății Muzeului Ardelean. Lucrarea face referire totodată și la moștenirea spirituală – lăsată de conf. dr. Péterffy Pál.

Cuvinte cheie: Péterffy Pál, chirurg, viața și opera

Dr. Péterffy Pál-life and work

He was born on the 10 May 1904 at Vingard, his parents were Péterffy Kálmán (1861-1923) and Benkő Vilma (1871-1943). He started high school at the Bethlen College at Aiud, and graduated at the Majláth College at Alba Iulia in 1922. He started medical school at Pázmány Péter University at Budapest in 1922, and continued at Cluj in 1924 at I. Ferdinand University. He received his final degree in 1930. In our study we present Dr. Péterffy Pál's studies, the main steps in his becoming surgeon, his role as a university lecturer, his scientific achievements, and his moral courage in chaotic historical circumstances. We also present his contribution to the work of Transylvanian Museum Society, and his intellectual heritage.

Keywords: Péterffy Pál, surgeon, life and work

Orvostudományi Értesítő, 2010, 83 (1): 76-78

www.orvtudert.ro

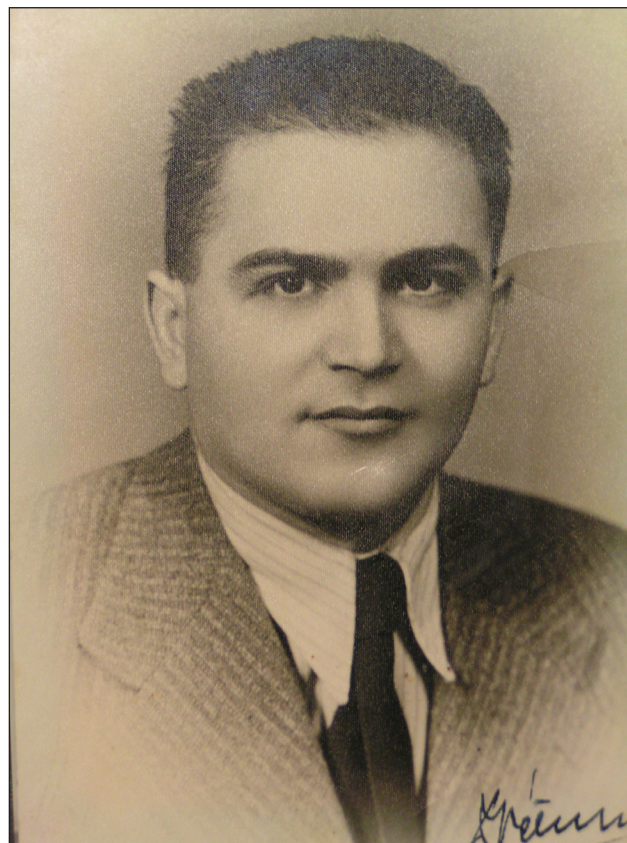
Dr. Péterffy Pál 1904. május 10-én született Vingárdon, Alsófehér megyében. Szülei Péterffy Kálmán (1861-1923) és Benkő Vilma (1871-1943). Középiskolai tanulmányait Nagyenyeden a Bethlen Kollégiumban kezdte, majd Gyulafehérváron a Majláth Főgimnáziumban fejezte be érettségivel 1922-ben. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultásán kezdte Budapesten 1922-ben, majd Kolozsváron folytatta 1924-ben a román tannyelvű I. Ferdinánd Egyetemen.

Édesapja elhunyt után a család nehezen tudta biztosítani tanulmányai költségeit, ezért egyetemi hallgatóként Gyergyai Árpád (1881-1955) fül-orr-gégész professzor magánintézetében dolgozva biztosította tanulmányai anyagi hátterét. Az orvosi diplomáját Kolozsvárott szerezte meg 1930-ban.

1931-ben Budapesten a Szent László fertőző kórház kórbonctani osztályán dolgozott, majd 1932-ben Debrecenben a Hüttl Tivadar (1884-1955) professzor vezette Sebészeti Klinikára jelentkezett és nyert felvételt, mint fizetés nélküli gyakornok. Debrecenben megszerezte a műtőorvos képesítést, és ennek alapján 1935-ben meghívták Kolozsvárra, a Református Diakonissza Kórház sebészeti osztálya fül-orr-gégészeti részlegének vezetésére, majd Jancsó Ödön (1874-1936) sebész főorvos korai elhunyt után főorvosi rangban vette át az egész sebészeti osztály vezetését, itt két év múlva véglegesítették. Szakmai továbbképzése érdekében nyári szabadságai idején felkereste Ausztria, Észak-Olaszország, Svájc jeles sebészeti klinikáit. Sajnos ennek a hasznos gyakorlatnak 1939-ben

a háború vetett véget.

Itt említeném meg, hogy a Református Kórházban ápolták, majd ott hunyt el Reményik Sándor (1890-1941), Kolozsvár „Corvin-lánccal” kitüntetett lángelkű költője, akinek megpihent szívét – végakarata szerint – Péterffy Pál sebész főorvos tüvel átszúrta [8].

1. ábra. Dr. Péterffy Pál (1904-1984)

Dr. Péterffy Anna-Erzsébet
540098 Marosvásárhely - Târgu Mureș
Gh. Marinescu nr. 6/1
Email: annapeterffy@yahoo.com

2. ábra. Dr. Péterffy Pál műtét közben

Észak-Erdély visszacsatolása után főorvosi kinevezést nyert 1941-ben a Kolozsváron újraindult magyar nyelvű Ferenc József Tudományegyetem Sebészeti-Műtéttani és Urológiai Klinikájára, megtartva Református Kórházi állását is. Egyetemi állása valószínűleg az életét mentette meg, amikor Kolozsvár amerikai bombázása során (1944. június 2-án) a Református Kórházat telitalálat érte.

A háborús események közeledtével a kolozsvári magyar egyetem tanácsa a maradás mellett döntött a kiürítési parancs ellenére is. Mégis az egyetem orvosi karának döntő többsége, a két sebészeti klinika professzorai (Klimkó Dezső, V. Novák Ernő) és az összes sebész főorvos elhagyta Kolozsvárt. Az otthonmaradást választó Péterffy Pál a klinika egyedüli sebész főorvosaként mintegy 20 orvostanhallgató segítségével látta el a tordai csata (1944. szept. 13. - október 8.) több ezer sebesültjét.

Természetesen szakszerűen kezelték az orosz és a román hadifoglyokat is. Szakmai tudását a bevonuló szovjet hadikórház is elismerte, amikor alkalmazta és a kiállított igazolvány védelmet nyújtott családjának és otthonának [3].

A szovjet csapatok bevonulása után folytatódott a Kolozsvári Magyar Egyetemen az orvosképzés a helyben maradt oktatókkal és hallgatókkal, és 1944-1945 telén Péterffy Pál, mint megbízott tanszékvezető és klinikaigazgató, vezető szerepet vállalt a sebészet elméleti és gyakorlati oktatásában [4].

Kolozsvári tartózkodása alatt bekapcsolódott az EME Orvostudományi Szakosztályának tevékenységébe. A szaküléseken gyakran előadásokat, esetbemutatókat tartott. 1942-ben megbízzák a szakosztály pénztárosi feladatainak ellátásával [2].

A közelmúltban előkerült hivatalos írárok alapján vált érthetővé Péterffy Pál igen sokat ígérő egyetemi pályájának derékba törése és ezután sorozatos mellőzésének magyarázata. A menekülésből 1945 tavaszán Kolozsvárra visszatérő sebészprofesszor (Klimkó Dezső) személyes indíttatások alapján nem tartott igényt Péterffy főorvos tevékenységére és az egyetem sem bízta meg a Novák-klinika vezetésével. Inkább egyesítette a két sebészeti klinikát.

Ekkor fogadta el – 1945 tavaszán – a meghívást Marosvásárhelyre, ahol a városi kórház sebészeti osztályának vezető főorvosává nevezték ki. Itt néhány hónap alatt sikerült létrehoznia egy jól működő sebészetet.

Ezután költözött – 1945 őszén – az addig Kolozsváron működő magyar nyelvű orvosképzés Marosvásárhelyre, jól ismert történelmi viszonyok folytán. A Klimkó Dezső (1900-1972) vezette Sebészeti Klinika átvette a városi kórház sebészeti osztályát, amelynek vezetőjével igen méltánytalanul bántak el, nem vették vissza Péterffy főorvost a munkatársak közé. Talán ő volt az egyetlen marosvásárhelyi orvos, akinek munkájára nem tartott igényt az egyetem. Emiatt Kolozsvárra kényszerült visszajárni a

Református Kórházba, majd Marosvásárhelyen az Állami Kórház sebészeti osztályát vezette 1948 szeptemberéig, amikor egyetemi előadótanárnak nevezték ki az önállóvá váló Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet Sebészeti Klinikájára és a Gyermekgyógyászati Kar sebészeti oktatását vezette.

1952-ben újabb átszervezés áldozata lett, amikor Gyergyószentmiklóstra helyezték és közel egy évi ingázás után került vissza Marosvásárhelyre, ahol megszervezte és beindította a daganatos sebészeti osztályt és segítséget nyújtott az egyetem szájsebészetének kialakításában. Ezt követően még sok átszervezést kellett megélnie, majd 1969-ben nyugdíjaztak, 65 éves korában, de ezután is rendszeresen részt vett szaktanácsadóként az onkológiai osztály tevékenységében.

Hihetetlenül nagy tudású, kivételes klinikai érzéssel megáldott, biztos kezű, a betegekért mindig a legjobbat nyújtó sebészorvos volt, aki nagy felelősséggel és bölcsességgel hozta meg a nehéz döntéseket. Szükség esetén népes családja számos tagját is sikerrel kezelte és operálta. Tanítómesteréhez, Hüttl professzorhoz méltóan nagy empátiával és szerénységgel nyújtott segítséget beteg embertársainak. Többször emlegette, hogy ő nem harcol, hanem tárgyal a halállal – a beteg érdekében – időnyerés céljából.

Jelentős tudományos tevékenységet is folytatott a klinikusi tevékenysége mellett, melyért elnyerte az orvostudományok doktora címet. Fiatalkorában a fekélyek keletkezésével foglalkozott, majd a gyomor izomzatának anatómiáját és működését vizsgálta. Újra meghonosította a Billroth I. típusú gyomorcsonkolást. Egyetemi jegyzetet adott ki *A gyomor és nyombél első harmadának betegségei* címmel [1, 7].

Felismerte az E-vitamin szerepét a hiperfunkciós strumaműtétek előkészítésében.

Bevezette az emlődaganatok kevésbé kiterjesztett sebészetét, továbbá igen jó eredményekről számol be az emlődaganatok kombinált sugár- és sebészi kezeléséről.

Etikai felfogása miatt terheességmegszakítást soha nem végzett.

Az egynapos sebészet előfutáraként 1948 és 1958 között 291 műtétet végzett rendelőjében halálozás nélkül. A betegek otthonukba távoztak a helyi érzéstelenítésben végzett műtétek után, amelyek igen változatosak voltak: vakbél-, végbél-, gyomor-, sérv-, struma-, vesekőműtétek, méheltávolítás stb. Járóbeteg-sebészi tapasztalatairól 1983 augusztusában a Magyar Tudományos Akadémián külföldi magyar orvosoknak rendezett világkongresszuson számolt be, tudomásunk szerint ez volt az első magyarországi tudományos előadás az „egynapos sebészetéről” [5].

Talán legjelentősebb tudományos megállapítása a tyúkokon végzett kísérletei alapján kidolgozott daganatkeletkezési elmélete, valamint vírus-eredetű zárványtestek kimutatása a méhnyak hámelváltozásaiban, jelezve a vírusok szerepét a méhnyakrák keletkezésében [6].

A történelem viharai és a váltakozó embertelen társadalmi berendezkedés jelentősen gátolta orvosi- és tudományos tevékenységét. Ennek ellenére 53 tudományos munkája jelent meg (20 magyar, 17 román, 10 német, 4 angol és 1 francia nyelvű).

Hitvese, Borka Erzsébet mindvégig mellette állt a nehézségek során. Gyermekszeretetük legendába illő volt, 5 gyermekük és 18 unokájuk közül 7 általános orvosi, 5 fogorvosi diplomát szerzett.

Péterffy Pál 1984. szeptember 25-én hunyt el, a marosvásárhelyi református temetőben a kibédi Péterffy család sírhelyében helyezték örök nyugalomra.

Irodalom

1. Barabás B., Péter M., Péter H.M. – *A Marosvásárhelyi Magyar Nyelvű Orvos- és Gyógyszerészképzés 50 éve. Adatok, emlékezések*, Teleki László Alapítvány, é.n. 1995, 320.
2. Péter M., Péter H.M. – *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának százéves tevékenysége 1906-2006*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár 2006, 156.
3. Péterffy Á. – *A tordai csata (1944) és a kolozsvári magyar egyetem (1945-1959-1962)*, Új Kéve, 2010, 18(1): 25-30.
4. Péterffy Á., Péterffy P. jr. – *Dr. Péterffy Pál (1904-1984)* In: Vincze J. (szerk.) – *Emlékezünk orvosainkra 2.*, NDP Kiadó Budapest, 2009, 129-138.
5. Péterffy Á., Szentkirályi I. – *Dr. Péterffy Pál emlékére*, Orvosi Hetilap 2005, 146(8): 382-383.
6. Péterffy P., Trombitás J., László L. et al. – *Zárványtestek a méhnyak hámelváltozásaiban*, Orvosi szemle 1964, 13: 141-145.
7. Todea A., Fülöp M., Avram M. – *Oamenii de Ştiinţă mureşeni*, Tg. Mureş, 2004, 328-329.
8. Vincze J. – *Emlékezünk orvosainkra 3.*, NDP Kiadó Budapest, 2009, 23-24.